

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

PATERNA

L'HORTA

**AJUNTAMENT
DE PATERNA**

INSTITUT CARTOGRÀFIC VALENCIÀ

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECALL I TEXT
Alejandro Llabata Lleonart

GRAFISME
Esperança Martínez Molina

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Paterna, 182

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Paterna

ISBN: 978-84-482-5893-1

Depòsit legal: V-108-2014

Impressió: gràfiques vimar
Alzavara de Regu, 11 • Tel. 96 159 43 30 • Pícnico • València

www.avl.gva.es

PATERNA

La vila de Paterna, que pertany a la comarca de l'Horta, està situada entre els municipis de Bétera, Godella, Burjassot, València, Quart de Poblet, Manises, Riba-roja de Túria, l'Eliana i Sant Antoni de Benaixeve, a cinc quilòmetres de la capital, en la ribera esquerra del riu Túria. La superfície del terme municipal és de 44 km² i presenta una forma allargada, perpendicular a la línia de la costa, en direcció nord-oest a sud-est, amb una distància entre els extrems pròxima als onze quilòmetres.

El riu Túria recorre longitudinalment el terme municipal per la zona meridional, i actua de separació natural amb els pobles veïns de Manises i Quart. Esta circumstància fa que es diferencien dos zones geosuperficials. Així, apareixen les característiques pròpies de les zones de transició entre la plana de l'Horta i les àrees interiors de secà, amb una variació d'altitud que fluctua entre els 50 i els 140 metres sobre el nivell del mar.

Respecte a la vegetació, trobem una espessor natural de gran interès mediambiental en la zona de la Vallesa, que alberga una important població de bosc mediterrani amb pins i matolls de carrasca, llentiscle i coscoll. Al llarg del terme predomina la vegetació baixa de matoll, romer, timó, fenoll i baladre, propiciada per un clima típicament mediterrani amb una temperatura mitjana de 17 °C.

Els orígens històrics de Paterna es remunten al Neolític i a l'Edat del Bronze. En les partides de la Vallesa i Despenyaperros es documenten restes com destrals de sílex, ceràmica cardial, agulles i arpons d'os entre altres. Estos jaciments evolucionaran i assoliran una certa rellevància en l'època ibèrica. En el poblat de la llima de Betxí, en la Vallesa, s'han trobat peces de ceràmica ibèrica i molins per al gra.

A penes hi ha dades històriques de l'època romana, però s'ha conservat un enorme forn del segle I en el carrer dels Horts, que deixa constància de l'existència d'una important producció de ceràmica. També es poden observar les restes d'un aqüeducte. La conducció de les aigües del riu Túria començava en les proximitats del mas de Vélez, i continuava, a través d'uns trams superficials i altres de subterranis, per la Llima Llarga fins a prop de Sagunt.

En l'època musulmana, Paterna va adquirir una certa esplendor, sobretot a través de l'activitat manufacturera, especialment, de la fabricació d'objectes de ceràmica. També s'observa una ampliació de la diversitat agrícola: hi apareixen noves terres de regadiu, i també nous cultius com l'arròs, la morera i la canya de sucre.

El rei Jaume I conquistà Paterna l'any 1237 i la cedí a Artal de Luna. Els Luna s'emparentaren repetidament amb la família reial. La darrera senyora de Paterna d'esta família fou Maria de Luna, que es casà amb el rei Martí l'Humà; el seu fill, l'infant Martí, fou rei de Sicília. Martí el Jove, fill de Maria i de Martí, tingué un fill natural, Frederic, que heretà el senyoriu de Paterna i uns altres senyorius. Alfons V desposseí Frederic dels seus béns i els concedí a l'infant Enric d'Aragó, germà del primer. Paterna va quedar incorporada al ducat de Sogorb.

L'any 1746, el duc de Medinaceli i Sogorb vengué el senyoriu de Paterna a Antoni de Pando i Bringas a qui el rei Felip V concedí el títol de comte de Villapaterna.

El 23 d'agost del 1817 es concedí el títol de marquès de Miraflores a Francisc de Paula de Pando i Àlava, tercer comte de Villapaterna, i per això el palau que tenien a Paterna es diu de Miraflores.

Del segle XIII al XV, sota el govern senyorial dels Luna, Paterna va gaudir d'un període de gran esplendor, sobretot en l'àmbit de la ceràmica, tant en qualitat com en varietat d'estils, amb una elevada producció que figurarà en diversos palaus i centres de poder europeus. Cal destacar els socarrats, peces d'argila rectangular, utilitzats per a la decoració de les cases, sobretot en els sostres.

A partir del segle XVI s'inicià un lent deteriorament econòmic pel cessament de la producció de ceràmica i la interrupció del prestigi que tenia la població. Esta decadència comportarà també el deteriorament polític, social i econòmic, que durarà fins al segle XIX, en què es pot observar una lenta recuperació. És simptomàtica la construcció del ferrocarril de via estreta l'any 1888, així com un flux migratori inicial que trobarà en les coves excavades al voltant de la Torre i del Palau un habitatge on poder viure d'una manera mínimament digna. Al mateix temps, es construí el campament militar, i en la zona de Campament, xalets i habitatges de segona residència per a la creixent burgesia valenciana. Tot açò, afegit a la construcció del Polígon Industrial Font del Gerro a mitjan segle XX, ha comportat un corrent migratori prou fort, que ha permés passar dels 3.500 habitants censats a principis del segle XX als 67.000 actuals. Açò fa que, ara mateix, es trobe enclavada en el nostre municipi una de les àrees industrials més importants del sud d'Europa. Així, hi ha els polígons industrials Font del Gerro i Carretera d'Ademús, la Ciutat de Negocis Tàctica i el Parc Tecnològic de València.

Cal afegir la gran importància que ha adquirit este municipi en el sector de servicis, gràcies a les noves àrees residencials que conformen veraders nuclis de població al marge del nucli urbà. Així trobem la

Canyada, la Coma, la Creu de Gràcia, la Lloma Llarga (o Valterna) i Terramelar.

Pel que fa a la gastronomia, a més de la típicament valenciana basada en l'elaboració de plats que tenen com a ingredients principals l'arròs i les verdures, com la paella o l'arròs amb bledes i caragols, destaca el catxap, dolç de pasta fullada farcit d'una crema especial.

Dins de l'ample cicle festiu de Paterna, cal anomenar les festes a Sant Antoni Abat, a finals de gener; les festes falleres; la Setmana Santa; la festivitat de Sant Pere, patró del poble; les festes en honor a la Mare de Déu d'Agost; la celebració del Nou d'Octubre; les festes de Santa Cecília; la festivitat de Nadal, i les festes majors en honor al Santíssim Crist de la Fe i a Sant Vicent Ferrer, que se celebren durant la segona quinzena del mes d'agost. L'acte més popular d'estes festes és la cordà, que se celebra l'últim diumenge d'agost, i que destaca per la seua espectacularitat.

ELEMENTS FÍSICS I PARTIDES

Orografia

Lloma de l'Espart
Lloma de Vélez
Lloma Redona

Pla de Borla
Salt del Moro
Tossal de les Terreroles

Hidrografia natural

Barranc d'en Dolça
Barranc de la Font
Barranc de la Serra
Barranc de Rúbio

Barranc Fondo
Barranc Travessat
Riu Túria

Hidrografia artificial

Assut de la Séquia de Tormos
Assut de Mestalla
Assut de Montcada
Depòsit de l'Aigua
Estació d'Aforaments de la Presa
Pou de la Cooperativa

Pou del Mas de Febo
Séquia d'Uncia
Séquia de Mestalla
Séquia de Montcada
Séquia de Tormos
Torn de la Séquia de Mestalla

Partides

Bonavista
Despenyaperros
el Batà
el Llac
el Martinot
el Mas de Febo
el Mirador
el Palmar
el Penal
el Pixador
el Pla del Retor
el Plantio
el Pontó
el Rabosar

el Racó de Patiràs
el Siscar
el Vado
els Arquets
els Clots
els Fondos
l'Assut
l'Estació
la Bassa Blanca
la Canal Fonda
la Canyada de la Penya de
Mandor
la Closa
la Conarda

la Corrucosa
la Cova de la Mel
la Cova del Colom
la Fila
la Lloma Llarga
la Mallada
la Penya
la Rambla

la Tanderera
la Tapieta
la Vallesa
la Vallesa de Mandor
Partida de Calatrava
Patinyo
Terra Cànters

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Antic Berenador del Tio Pasqual
Casa d'Aracil
Casa de l'Assut de Montcada
Casa de la Mare de Déu de la Pau
Caseta de Calcuta
Caseta de les Bombes
Caseta de les Desgràcies
Caseta de Metxa
Caseta de Pere
Caseta de Ramoneta
Caseta de Rodrigo
Caseta de Rúbio
Caseta de Torroscó
Caseta de Vint-i-huit
Caseta del Colmo
Caseta del Pinxo
Caseta del Tio Elies
Caseta del Tio Pepico l'Aiguader
Caseta dels Caçadors
Corral de Roc

Hort de la Creu
Hort de Sant Josep
la Coma
Mas d'Elies
Mas de Febo
Mas de Vélez
Mas del Plantio
Mas del Rosari
Mas dels laios
Maset del Torrei
Paterna
Quadra de Penyalver
Urbanització Cims de Sant Antoni
Urbanització El Plantio
Urbanització La Canyada
Urbanització La Creu de Gràcia
Urbanització La Lloma Llarga
Urbanització Montcanyada
Urbanització Terramelar

Vies de comunicació

Autovia d'Ademús
Camí de Camarena
Camí de Campanar

Camí de Díaz
Camí de l'Assut
Camí de la Bassa Blanca

Camí de la Fila
Camí de la Lloma Redona
Camí de la Tanderà
Camí de la Vereda
Camí de les Moles
Camí de les Rambles
Camí de Manises
Camí de Quart
Camí de València
Camí de Vélez
Camí del Barranc Fondo
Camí del Barranc Fondo a la
Canyada
Camí del Camp de Tir
Camí del Martinot
Camí del Mas de Febo
Camí del Penal
Camí del Rabosar
Camí del Racó de Patiràs

Camí del Siscar
Camí dels Clots
Camí dels Fondos
Camí dels Tarongers
Camí Dret de la Corrucosa
Camí Esquerre de la Corrucosa
Camí Vell de Bétera
Camí Vell de Lliria
Carretera de Burjassot
Carretera de l'Aeroport
Carretera de Manises
Carretera del Comte de
Montornés
Distribuidor Nord
Ferrocarril València-Lliria
l'Assagador
Pont de l'Anell
Pont de les Eres
Ronda Nord

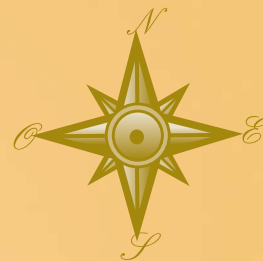
Altres llocs d'interés

Cementeri
Centre Comercial
Ciutat Esportiva del València
Estació de Campament
Estació de Paterna
Granja d'Eugeni
Granja de Gavarda
Granja de Sant Vicent
Granja del Roig
Instal·lacions Esportives
Mina d'Andújar i Navarro
Mina de Xirivita
Mina del Pontó
Molí de Ferrando

Molí de l'Escaleta
Molí de la Tanderà
Molí de Martinet
Molí del Batà
Molí del Vado
Parc Natural del Túria
Parc Tecnològic de València
Pistes de Pràctiques de
Circulació
Poblat de la Lloma de Betxí
Polígon Industrial Carretera
d'Ademús
Polígon Industrial Font del Gerro
Tir de Colom

Elements físics i partides

Presència humana

